

JEDAN OD NAČINA PISMENE PROVJERE ZNANJA (I razred pripremnog stupnja)

Uvod

O složenosti rada nastavnika bilo bi nepotrebno govoriti na ovom mjestu, no svi ćemo se složiti u jednome: naći najdjelotvorniji način da provjerimo znanje naših učenika, da tu provjeru najobjektivnije provedemo i dođemo do rezultata koji će učenike zadovoljiti boljom ocjenom, dok će za nastavnika biti pokazatelj uloženoj truda i valjanosti njegova rada, ostaje ipak najsloženiji dio našeg posla.

Najsloženiji utoliko što jedini implicira materijalne pokazatelje koji u sadašnjoj organizaciji obrazovanja još donekle objektivno registriraju napredak, odnosno stupanj znanja učenika.

O valjanosti takva sistema ocjenjivanja bilo bi također deplasirano sada raspravljati, no dok je on takav, treba od njega nastojati napraviti najbolje.

Povod testu

Udžbenik »A Course of Spoken English I« (Celmić) kao što i njegovo ime govori, stavlja naglasak na razvijanje govorne komunikacijske kompetencije, dok se »učenje gramatike« stavlja u drugi plan, iako ne zanemaruje.

Nadalje, udžbenik sa svojim govornim vježbama iza osnovnog teksta omogućuje usvajanje takvih struktura koje učenici mogu primijeniti u svakodnevnom životu.

Objašnjavanje pravca kretanja, pitanja za pomoć i snalaženje u prostoru svakako su životno korisne i nužne situacije, i utoliko je taj udžbenik napor da se nastava stranog jezika što više približi svakodnevici a time automatski i škola u cjelini postane više dijelom života u skladu s ciljevima kojima leži i sama reforma.

Kako je nastavnim programom, osim usvajanja govorne komunikacijske kompetencije i njezine provjere, propisana i pismena provjera, postavlja se problem kako provjeriti usvojeno znanje a da se izbjegne standardni sistem pitanja-odgovori, diktat i sl., koji bi po mom sudu bili potpuno neprihvatljivi zbog ovih razloga:

- a) pitanja i odgovore mogu riješiti i najlošiji učenici a da pri tom uopće nismo sigurni da li to uključuje razumijevanje cjeline ili samo prepoznavanje, jer se radi o izoliranim rečenicama;
- b) diktat kao način provjere znači da testiramo pismenost, jer smo odlučili da razvijamo tu vještinu u učenika, što je u raskoraku s koncepcijom udžbenika i sa sadržajem rada na satu stranog jezika.

Pisanje školske zadaće u naših učenika izaziva tjeskobu i strah u vezi s onim što će biti za zadaću, što je donekle i opravdano jer smo vještinu pisanja svakako manje razvijali, ako smo se odlučili dati prednost govoru.

Pretpostavlja se da su sve pisane vježbe iza osnovnog teksta, ili one koje odabere nastavnik, učeniku poznate, međutim, te vježbe u svijesti naših učenika često ne predstavljaju pisani govor, već nešto sasvim drugo, što obično nazivaju »gradivom«.

Prema tome, prije pristupanja pismenoj provjeri svakome bi nastavniku moralo biti jasno, i morao bi to razraditi u svojem individualnom planu rada, što je svoje učenike naučio te da samo ono što ih je naučio može i provjeravati. Samo dosljedna primjena tog principa vodi razvijanju međusobnog razumijevanja u radnoj situaciji u razredu, što se uvijek pozitivno odražava na uspjeh.

Kako Unit 1 — »Arriving in London« i Unit 2 — »An Experience in London« — govore o istoj problematici, i sukcesivno je razvijaju, odlučila sam tek nakon obrade tih dviju cjelina pristupiti pismenoj provjeri.

Pri prezentiranju gradiva i usvajanju znanja, tj. u fazi govornog oslobađanja čak i najšutljivijih pojedinaca, učenici su pokazali maksimalno sudjelovanje, učinilo im se da su nešto naučili, i opći je dojam u svim odjeljenjima (7) bio da je strani jezik zanimljiv, čak i zabavan i relativno lagan, a meni pokazatelj da je moj pristup primjeren mogućnostima učenika, što ne znači jedini i najbolji.

Već prilikom ispravljanja domaćih zadaća (koje u mom programu, uz priču u slikama i vođeni sastav, predstavljaju jedine momente razvijanja vještine pisanja) primijetila sam da ono dobro naučeno u razredu nije nimalo odgovarajući ekvivalent u pismenoj formi.

Kako sada pismenom provjerom za ocjenu ne porušiti tu sliku kod učenika, ne proigrati njihovu motiviranost, a dobro je poznato da ona može učiniti više nego najsavjesniji pedagoški stručnjak, bio je problem na koji mi, na žalost, ovaj udžbenik nije mogao dati odgovor.

Vjerojatno ni najbolji udžbenik ne bi mogao odgovoriti na to pitanje, jer je pitanje provjere gradiva koje su učenici usvajali pod vodstvom i kontrolom svog nastavnika, isključivo problem koji može rješavati taj nastavnik.

Možda bi bilo uputno u dogledno vrijeme pokušati standardizirati pedagoške kriterije nastave stranog jezika i time pomoći nastavnicima u radu.

Tako je došlo do sastavljanja testa čiji ću tehnički opis sada ukratko izložiti, dok ću u poglavlju o prednostima, odnosno nedostacima nastojati objasniti zašto sam se odlučila upravo za taj test što će svakako biti interesantno onima koji i sami žele pristupiti tom poslu.

Tehnički opis testa

Test se sastoji od dva dijela.

Prvi dio testa učinjen je na osnovi mnogostrukog izbora i sadržajno je podijeljen na tri dijela, koji međusobno predstavljaju sintezu obrađenoga gradiva, s tim što sam iskoristila sistem od lakšega prema težemu.

1. Prvu cjelinu čini osam rečenica-zadataka koji obrađuju sadržaj prvih dviju lekcija.

Na primjer:

The Wells live in

- A) London
- B) Great Britain
- C) Australia

ili

In the hotel they get

- A) two single rooms
- B) one double room
- C) a double room with a bath

itd.

2. Drugom cjelinom provjerava se novi vokabular, odnosno novi pojmovi, a također je čini osam zadataka.

Na primjer:

A double room is

- A) a room for one person
- B) a room where the receptionist works
- C) a room for two persons

itd.

Obrađeni su: terminal, expensive, close, lobby, rush hour, tired, a passer-by.

3. Trećom cjelinom, također od osam zadataka, provjerava se prepoznavanje funkcioniranja prijedloga u rečeničnoj strukturi (prijedlozi by, to, in, at- vrijeme i mjesto).

Na primjer:

Rush hour in Great Britain is

- A) at
- B) — 5 o'clock
- C) in

Smatram da bih trebala obrazložiti zašto sam se kod trećeg zadatka odlučila ponuditi netočan odgovor kao alternativu.

Stajalište je najeminentnijih lingvista i metodičara da nije uputno nuditi pogrešne izraze na izbor, kako bi se izbjeglo da učenik zapamti pogrešnu varijantu, jer ga upravo nastojimo naučiti točnoj.

Međutim, problem testiranja nekih gramatičkih struktura, kao što su određeni član, *any — some, much — many*, odnosno i upitne zamjenice, prijedlozi itd., neminovno nameću u tipu zadatka mnogostrukog izbora, uz jednu točnu, i dvije ili tri netočne varijante.

Smatrala sam da je mogućnost pogrešnog izbora kod ovakvog zadatka mnogo manja nego, na primjer kod zadatka »umetnite odgovarajući prijedlog«, uz predočenu listu prijedloga, jer učenik može doći do rješenja i putem eliminacije, odnosno može se iz neznanja odlučiti za takvu kombinaciju koja lingvistički može biti mnogo gora od one koju je nastavnik ponudio kao netočnu.

Da je moguće upotrijebiti netočne varijante kod testova objektivnog tipa, potvrđuje i priručnik grupe autora »Objective Tests in English as a Foreign Language I — (Macmillan Education Ltd, London and Basingstoke, 1974).

Nadalje, ako smo donekle sigurni u ispravnost svog postupka pri usvajanju određene gramatičke strukture, smatram da možemo pristupiti provjeri i uz pomoć ovakvog tipa zadatka koji, iako implicira određene metodološke nejasnoće, ipak predstavlja pokušaj da se uhvatimo ukoštac s problemom objektivnog testiranja, što je još uvijek bolje nego ne pokušati.

Za rješavanje ovih zadataka, koji od učenika ne zahtijevaju pisanje, već zaokruživanje pravilnog odgovora, predviđeno je 15 minuta, nakon čega se oduzima predložak i ne postoji mogućnost dodatne kontrole.

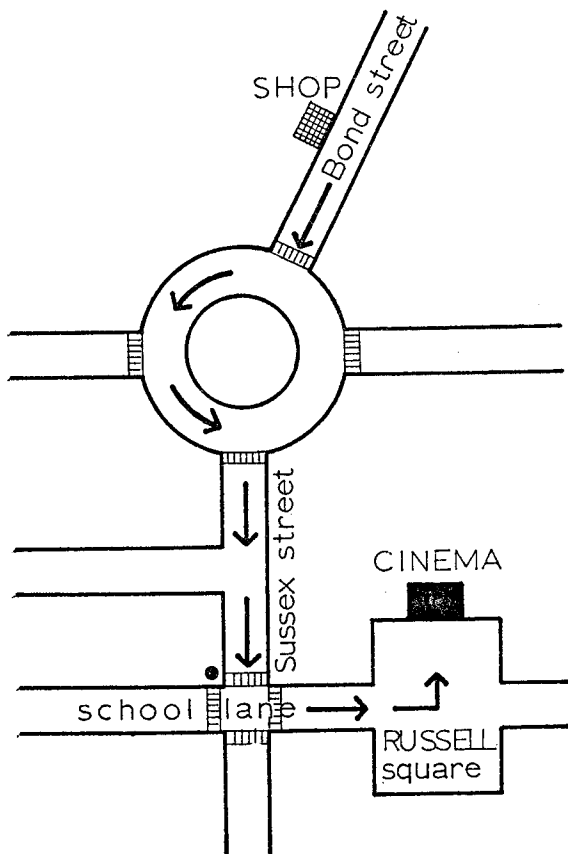
Učenici ne zaokružuju pravilan odgovor na predlošku, već ga upisuju u svoje bilježnice za školske zadatke, da bi predložak mogao poslužiti i u drugim odjeljenjima i u drugim situacijama.

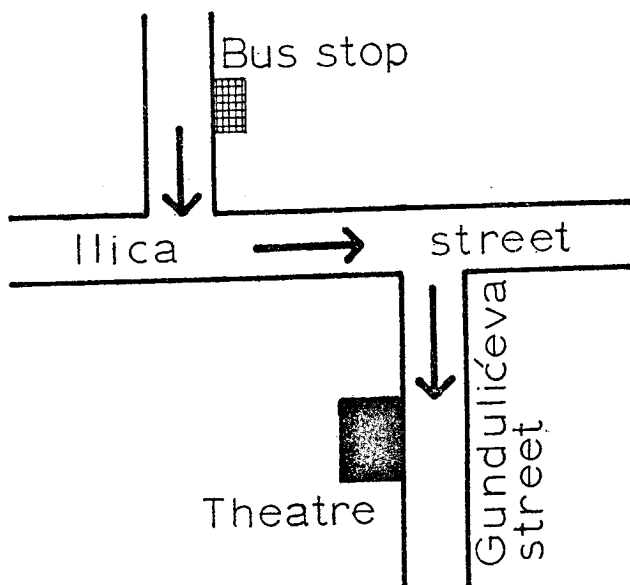
Upute za rješavanje dane su u pismenoj formi na predlošku, na materinskom jeziku, tako da nastavnik može biti siguran da su svi razumjeli zadatak. Što se tiče predviđenog vremena od 15 minuta, praksa najbolje pokazuje da li je nastavnik dao previše ili premalo vremena.

Drugi dio testa, prezentiran na posebnom predlošku, također je dio cjeline prijednoga gradiva i sastoji se od dva zadatka.

I zadatak: Write a dialogue between you and a passer-by who asks you the way.

Nakon ovog teksta slijedi skica situacije, kao natuknica za dijalog.

Priprema ovog zadatka iziskivala je maksimalan napor jer je uključivala i princip individualizacije. Naime, svaki je učenik dobio svoju skicu prema stupnju znanja (pripremila sam šest situacija, s tim što je svaki učenik mogao odabrati onu koja mu se činila primjerenom). Pokazalo se da su dobri učenici zahtijevali najsloženije situacije, dok su se slabiji odlučili za najlakše, ali su ipak bili motivirani da pokušaju.

Skice su zahtijevale poznavanje ovih struktura i vokabulara: *straight on, turn right/left, on the left/right, on your right/left, at the traffic lights, in front of, at the second first/third, corner, crossroad, zebra crossing, roundabout.*

Smatrala sam da je primjenom vizualnog poticaja, a ne pisanog zadatka vjerojatnost interferencije materinskog i stranog jezika umanjena, i da je to najmjerođavniji podatak za nastavnika da ocijeni jesu li učenici usvojili jezik određenih govornih situacija i u kojoj mjeri.

Za učenike nije novost takav način rada, jer su u tom smislu imali domaće zadatke i razrađivali zadatke na satu, radeći u parovima.

II zadatak: Write a dialogue between you and a passer-by which takes place in London underground.

npr. Direction: from PADDINGTON to WATERLOO.

Svaki je učenik, uz svoj zadatak, dobio i kartu podzemne željeznice Londona. Na uvježbavanje snalaženja u podzemnoj željeznici utrošeno je dosta vremena, jer je to omogućavalo rad u parovima i grupni rad, a osim toga smatrala sam da je razvijanje sposobnosti snalaženja na karti i uopće u prostoru odgojno-obrazovna poanta ove metodičke jedinice.

Karta motivira učenika, rješenje individualnog zadatka stavlja pred učenika i odgovornost prema samom sebi. Osim toga, po mom sudu, strani jezik provjeravan na taj način prestaje biti samo nastavni predmet. I ovaj način snalaženja uvježbavan je u pismenoj formi, u domaćim zadaćama i na satu.

Vrijeme predviđeno za izradu drugog dijela testa jest 25 minuta.

Prije početka rješavanja cijelog testa učenicima je napomenuto da je rješavanje drugog dijela fakultativno, da doduše nosi veći broj bodova, jer je teže, da se priznaju samo odgovori bez većih gramatičkih i pravopisnih grešaka, te da se sami moraju odlučiti na rješavanje. Prema očekivanju, odustali su oni za koje sam opravdano sumnjala da njihov rad ne garantira čak ni rješavanje najlakših zadataka, a većina se ipak odlučila da rješava zadatak.

Način bodovanja testa — iskazivanje ocjena

Za prvi dio testa, koji se sastoji od ukupno 24 zadatka otprilike podjednake težine i iziskuje isti pristup, odlučila sam da svaki pozitivan odgovor nosi jedan bod, dakle ukupno 24.

Drugi dio testa, kojim se testira i pismeno izražavanje, odlučila sam bodovati više, i to iz ovih razloga:

- zadaci su objektivno teži (što sam nastojala maksimalno olakšati primjenom principa individualizacije),
- zadatak nosi više bodova, što bi trebalo da bude stimulans za učenika da ga rješava.

Tako dijalog na ulici nosi 6 bodova, a dijalog u podzemnoj željeznici 10, jer uključuje i rukovanje kartom.

Ukupna vrijednost testa iznosi 40 bodova.

Za pozitivnu ocjenu (2) potrebno je bilo skupiti najmanje 18 bodova, što praktično znači riješiti gotovo cijeli prvi dio testa, koji ujedno predstavlja 80% prijednoga gradiva.

Pretpostavila sam da će se slabiji učenici odlučiti samo za rješavanje prvog dijela testa, što znači da mogu računati s tim da su ovladali gradivom samo na razini razumijevanja, a ne i reprodukcije, a to bi trebalo da bude zadovoljavajući minimum s obzirom na različita predznanja i godišnji fond sati. Međutim, nisam isključila mogućnost da i drugi dio testa bude izazov — zato sam i predvidjela individualizacije.

Pregled bodova izraženih u ocjenama:

bodovi	ocjene	% u odnosu prema ukupnoj vrijednosti testa
18 — 23	2	0,45 — 0,57
24 — 30	3	0,60 — 0,75
31 — 37	4	0,77 — 0,92
38 — 40	5	0,95 — 100

Stvar je pojedinog nastavnika da prema svojim kriterijima strogosti ocjenjivanja ili prema situaciji u razredu napravi i drukčiju raspodjelu bodova.

Prije nego što ću spomenuti prednosti i nedostatke, možda bi bilo interesantno znati da vrijeme utrošeno na prezentaciju, obradu, uvježbavanje, testiranje i ispravak obuhvaća 14 nastavnih sati za Units 1 i 2 zajedno, s tim da su bile zastupljene sve primjerene metode i oblici rada, od tihog čitanja, prezentacije u slikama, gramatičkog drila, do individualnog rada, rada u parovima i grupnog rada. Isključeno je, naravno, vrijeme potrebno za pripremu testa.

Prednosti:

1. test je koncipiran kao dio nastavne građe, tj. prirodna stepenica u obrazovnom procesu;
2. test pripremljen na taj način olakšava rad nastavniku na satu pisanja školske zadaće;
3. on olakšava nastavniku ispravljanje školskih zadaća (a njih, s obzirom na broj odjeljenja u kojima nastavnik predaje, ima mnogo; u mom slučaju 420 učenika);
4. test provjerava mogućnost prepoznavanja i prenošenja u pisani jezik govornih situacija obrađenih na satu;
5. vremenska ograničenost zadataka, 15 odnosno 25 minuta, zahtijeva od učenika da vode računa o vremenu;
6. primjenom individualizacije posve je spriječena mogućnost oslanjanja na tuđe znanje, popularno prepisivanje, i sve neželjene posljedice koje iz toga mogu proisteci, a dala je šansu i najslabijima da dobiju bolju ocjenu;
7. organizacija sata i ozbiljnost situacije same po sebi nametnule su disciplinu u razredu;
8. sav materijal pripremljen za test može se koristiti dugoročno, tj. do izmjene propisanog udžbenika, i odvojeno u drugim situacijama kao brza provjera znanja;
9. ispravak testa može poslužiti na jednom od sljedećih sati kao osnova za grupni rad, što praktično znači pretvoriti sat ispravka u sat utvrđivanja gradiva (nastavnikova racionalizacija fonda sati);
10. iz točke 10. proistječe i izravna mogućnost samoocjenjivanja (pošto je pisanje testa obavljeno u svim odjeljenjima), tj. uključivanja učenika u proces samoupravljanja u njemu jedinom mogućem prostoru koji implicira radni odnos, a to je stjecanje vlastitog znanja na osnovi vlastitog rada;
11. koncepcija izrade testa morala bi dovesti do konkretnih pokazatelja

A) za nastavnika:

- a) čega su se pojedinci ili uopće svi klonili u rješavanju,
- b) kakva je bila motiviranost slabijih učenika i da li se učenicima koji nerado govore pruža mogućnost da pokažu svoje znanje,
- c) postoji li područje u prijednom gradivu za koje nastavnik smatra da je obrađeno a zapravo nije usvojeno,
- d) može li se na takav način izazvati odgovornost pojedinca prema vlastitom radu,
- e) da li je broj negativnih ocjena smanjen primjenom individualizacije i da li je primjena ovog složenog oblika rada opravdana u nastavnoj praksi;

B) za učenika:

- a) da li je usvojio ono što mu se čini da zna,
- b) što nije naučio,
- c) sam je vlastitim zalaganjem i izborom odlučio o visini svoje ocjene, i ona prestaje biti samo izražavanje volje nastavnika.

Nedostaci:

1. način iskazivanja ocjena u bodovima uvelike je subjektivne prirode;
2. problem lingvističke »čistoće« teksta,
(Da bi test bio efikasan, morao se dovesti u vezu sa znanjem onoga kome je namijenjen. »Čistoća« testa o kojoj razmišlja nastavnik — autor razlikuje se od stvarnog stupnja »čistoće«, koji ovisi o vrsti znanja koje pretpostavljamo kod učenika.)
3. priprema testa iziskuje velik napor nastavnika, koji u sadašnjem trenutku mijenjanja kompletnih društvenih odnosa, što ne mimoilazi ni obrazovanje, ima još i niz drugih funkcija.

Bez obzira na nedostatke i teškoće koje sam navela, ostaje ipak ono najvrednije zbog čega treba pristupiti ovom složenom poslu. Naime, treba uložiti maksimum svoje stručnosti i truda da bi naša omladina osjetila odgovornost i odlučivala o vlastitom stupnju znanja, a u krajnjoj instanciji to postaje možda i važniji moment od obrazovanja, jer radi se o uzrastu petnaestogodišnjaka koji bi tek trebali nastaviti školovanje.

Literatura

- Wilga M. Rivers, *Teaching Foreign Language Skills*, The University of Chicago Press, 1968.
- S. Pit Corder, *Introducing Applied Linguistics*, Penguin Education, 1975.
- Bloor, Forrest, Laird, Relton, *Objective Tests in English as a Foreign Language I*, Macmillan Education Limited, London and Basingstoke, 1974.
- Dr Vladimir Mužić, *Testovi znanja*, Školska knjiga, 1964.

Etelka Seleši — Emilija Horvat — Matija Štefko

SVRSISHODNO RAŠČLANJIVANJE ČASOVA STRANOG JEZIKA NA PREVODILAČKOM SMERU RADI IZBEGAVANJA MONOTONIJE

Uvođenjem devet časova stranog jezika na prevodilačkom smeru srednjeg usmerenog obrazovanja pružena je predavačima stranog jezika mogućnost raznovrsnog rada radi ostvarivanja primarnog zadatka školovanja na ovom smeru — savlađivanja govornog jezika. Obaveza prema programu i »odrešene ruke« u kreiranju forme i sadržaja rada dovele su predavače na relaciji nastavnik—program u situaciju sličnu onoj iz narodne poslovice »Pustio bih ja njega da on pusti mene«.

Nije začuđujuće, dakle, koliko se nastavnik odjednom našao u nedoumici i pitao šta uraditi sa tim »blagodatnih« devet časova — imajući u vidu da je do tada radio uz standardan udžbenik planiran za 2—4 časa nedeljno, i da